

# Επιμορφωτικό Σεμινάριο

## «Η μετάβαση από το Νηπιαγωγείο στο Δημοτικό Σχολείο»

«Τα στάδια της φυσιολογικής ανάπτυξης της γλώσσας του παιδιού  
Οι ήπιες γλωσσικές διαταραχές  
Τρόποι παρέμβασης του δασκάλου στην τάξη»

**Κοκόρα – Τόλια Ελισάβετ,**  
*Λογοθεραπεύτρια, ΚΕ.Δ.Δ.Υ. Βοιωτίας*

# Τα Στάδια της Φυσιολογικής

Ανάπτυξης της  
Γλώσσας του παιδιού

# Στάδια φυσιολογικής ανάπτυξης της γλώσσας του παιδιού

## A. Προγλωσσικό (από 0 - 6 μήνες)

- **Άναρθρες φωνές**, μονότονες στην αρχή, με περισσότερες αποχρώσεις μετά.
- **Συνδυασμοί από σύμφωνα και φωνήεντα** στους 6 μήνες.
- **Επανάληψη** των ίδιων συλλαβών (*μπα, μα*).

## **B. Γλωσσικό** (*από 6 μηνών ως 4 ετών περίπου*)

- **7-12 μηνών:** καταλαβαίνει το όνομα του, χρησιμοποιεί την πρώτη λέξη.
- **13-18 μηνών:** ενεργητικό λεξιλόγιο 3 ως 20 λέξεων, ζητάει αντικείμενα, χρήση τηλεγραφικού λόγου.
- **19-24 μηνών:** λεξιλόγιο 50 ως 100 λέξεων, κατανόηση τουλάχιστον 300 λέξεων, συνδυασμός ουσιαστικών με ρήματα.
- **2-3 ετών:** λεξιλόγιο 100 ως 250 λέξεων, κατανόηση τουλάχιστον 500 λέξεων, έκφραση βασικών αναγκών, απαντά σε βασικές ερωτήσεις.
- **3-4 ετών:** ακολουθεί πολύπλοκες οδηγίες με 2-3 σκέλη, προτάσεις 4-5 λέξεων, περιγραφή δύο γεγονότων με χρονολογική σειρά.

***Γενικά ένα παιδί περίπου 4 ετών έχει κατακτήσει το μοντέλο λόγου ενός ενήλικα.***

## Γλωσσικό από 5 – 6 χρόνων

- Χρησιμοποιεί παρελθόντα και μέλλοντα χρόνο κατάλληλα.
- Έχει αντιληπτικό λεξιλόγιο *περίπου 13.000 λέξεις*.
- Κάνει ερωτήσεις με το «πώς».
- Χρησιμοποιεί συνδέσμους.
- Ονομάζει τα αντίθετα.

## Γλωσσικό από 6 – 7 χρόνων

- Απασχολείται με συζητήσεις και χρησιμοποιεί προτάσεις μήκους **6 λέξεων και άνω**.
- Έχει αντιληπτικό λεξιλόγιο **μεγαλύτερο των 20.000 λέξεων** και χρησιμοποιεί κατάλληλα την παθητική φωνή.
- Χρησιμοποιεί αυξανόμενα **πιο σύνθετες περιγραφές** και περισσότερα **μορφολογικά σημάδια** καταλλήλως.

# Ταξινομήσεις των Προβλημάτων λόγου και ομιλίας

- **Εξελικτικές Φωνολογικές Διαταραχές**
- **Εξελικτικές Γλωσσικές Διαταραχές**  
(Διαταραχές στο Γραμματολογικό, Πραγματολογικό – Σημασιολογικό μέρος του λόγου, Σύνδρομο Asperger, Δυσφασία).
- **Εξελικτικές Αρθρωτικές Διαταραχές** - (Δυσαρθρία, Αναρθρία)
- **Διαταραχές στη ροή** – (Τραυλισμός, Ταχυλαλία).
- **Πραγματολογικές Διαταραχές** – Διαταραχή στη χρήση της Γλωσσας, (π.χ. Αυτισμός, Νοητική Υστέρηση).
- **Προβλήματα στην ανάπτυξη** – (Ηχολαλία, Αυτισμός, Γλωσσολογική Καθυστέρηση).
- **Προβλήματα στο γραπτό λόγο – Ειδικές Μαθησιακές Δυσκολίες** – (Δυσλεξία, Δυσγραφία, Δυσορθογραφία, Δυσαριθμησία).
- **Σχιστίες χείλους ή και υπερώας.**
- **Διαταραχές φωνής.**

# Ήπιες γλωσσικές διαταραχές

**Εξελικτικές Φωνολογικές Διαταραχές**

**Εξελικτικές Γλωσσικές Διαταραχές**



# Εξελικτικές Φωνολογικές Διαταραχές

- Αποτυχία στην παραγωγή και χρήση κατάλληλων & συγκεκριμένων ήχων με αποτέλεσμα δυσκατάληπτης ομιλίας.  
(π.χ. αντικατάσταση του «ρ» με το «λ»).
- Πτώση συλλαβών  
(π.χ. μπα αντί για μπάλα, νάνα αντί για μπανάνα).
- Αντικαταστάσεις ήχων  
(π.χ. θούπα αντί για σούπα).
- Απλοποιήσεις ή απαλοιφές ήχων  
(π.χ. πίτι αντί για σπίτι).
- Αντιμεταθέσεις ή αντιστροφές ήχων ή συλλαβών  
(π.χ. παιδόποτος αντί για παιδότοπος).

# Εξελικτικές Γλωσσικές Διαταραχές

---

- ❑ Περιορισμένο ενεργητικό λεξιλόγιο.
- ❑ Λανθασμένη σύνταξη.
- ❑ Γραμματικά & μορφολογικά λάθη.
- ❑ Σαν ακροατής δεν κατανοεί έννοιες, λεξιλόγιο, συντακτικές δομές, γραμματικά – μορφολογικά στοιχεία.
- ❑ Απουσία ανεπτυγμένου εσωτερικού λόγου.

# Χαρακτηριστικές δυσκολίες ανά σχολική βαθμίδα

**Στο ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ**

**Στο ΔΗΜΟΤΙΚΟ**

**Στο ΓΥΜΝΑΣΙΟ**

# Χαρακτηριστικές δυσκολίες ανά σχολική βαθμίδα

## ■ Στο ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ

εστιάζουμε στο επίπεδο ανάπτυξης των δεξιοτήτων:

Λεπτή κινητικότητα,  
λεξιλόγιο,  
ικανότητα να ακολουθεί οδηγίες και να τηρεί ρουτίνες,  
ικανότητα στο παιχνίδι,  
Μνήμη

*(βραχυπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη)*

# Χαρακτηριστικές δυσκολίες ανά σχολική βαθμίδα

## ■ Στο ΔΗΜΟΤΙΚΟ

εστιάζουμε στις **θεμελιώδεις** ακαδημαϊκές ικανότητες:

Φωνολογική ενημερότητα,  
ανάπτυξη σημασιολογικού και πραγματολογικού μέρους του λόγου,  
έκταση και βάθος συντακτικών δομών,  
ανακλητική ικανότητα σε όλες τις σχολικές δεξιότητες  
*ανάγνωσης, ορθογραφίας, αρίθμησης.*

# Χαρακτηριστικές δυσκολίες ανά σχολική βαθμίδα

## ■ Στο Γυμνάσιο

εστιάζουμε στις **σύνθετες** ακαδημαϊκές ικανότητες:

Ικανότητα περιληπτικοποίησης,  
Διαχείριση αφηρημένων εννοιών,  
Ικανότητα λογικής & εννοιολογικής ιεράρχησης,  
Ανάπτυξη στρατηγικής,  
Διαχείριση πληροφοριών,  
Κοινωνικότητα,  
Επικοινωνία.

# Ακαδημαϊκό Προφίλ του μαθητή στο δημοτικό σχολείο με προβλήματα στο λόγο και την ομιλία

- Αγωνία και ιδιαίτερη προσπάθεια κατά την ομιλία (τραυλισμός, επιλεκτική αλαλία) : κοκκίνισμα, ιδρώμα, άτακτη αναπνοή, πολλές διακοπές.
- Συναισθηματική ένταση: θυμός – εκρήξεις κλάματος.
- Απόσυρση – αφηρημάδα.
- Επιθετικότητα – αντιδραστικότητα.
- Έντονη κινητικότητα κατά την ομιλία.
- Δυσνόητη ομιλία (ταχυλαλία, δυσαρθρίες).
- Σύντομες φράσεις, μονολεκτικές απαντήσεις.
- Δυσκολία περιγραφής δεδομένων περιστατικών ή παραστάσεων.

## Ακαδημαϊκό Προφίλ του μαθητή στο δημοτικό σχολείο με προβλήματα στο λόγο και την ομιλία

- Δείχνει να μην ακούει όταν του μιλάμε.
- Κουνάει τα χείλη του καθώς μιλάμε (σαν να επαναλαμβάνει ότι λέμε).
- Δεν ολοκληρώνει τις προτάσεις του.
- Δεν μπορεί να εκφράσει λεκτικά τα συναισθήματά του.
- Άστοχες απαντήσεις.
- Παρορμητική και εστιασμένη σε λεπτομέρειες απάντηση (πετάγεται)
- Φτωχό λεξιλόγιο – ανώριμος προφορικός λόγος.
- Αδύναμη ανακλητική ικανότητα.
- Λιτό συντακτικό για την ηλικία του ή λάθος συντακτικές δομές.
- Ζητά συχνά να επαναλάβουμε τι είπαμε.
- Δυσκολία να ακούει και να σημειώνει ταυτόχρονα.
- Αδυναμία να διατυπώσει ένα ερώτημα για να πάρει συγκεκριμένη απάντηση.
- Κακή προσωδία κατά την ομιλία και ιδιαίτερα κατά την ανάγνωση.



## Ακαδημαϊκό Προφίλ του μαθητή στο δημοτικό σχολείο με προβλήματα στο λόγο και την ομιλία

- Δεν καταλαβαίνει τα αστεία, δεν έχει χιούμορ.
- Δεν καταλαβαίνει τους ιδιωματισμούς.
- Εκλαμβάνει τα πάντα με απόλυτο τρόπο.
- Νομίζει ότι το κοροϊδεύουν.
- Δεν γελά στα ανέκδοτα, δεν καταλαβαίνει τη μεταφορά, το υπονοούμενο.
- Όταν παρέχεται οπτικό και προφορικό ερέθισμα, εστιάζει μόνο στο οπτικό (π.χ. εικόνα και περιγραφή, οδηγίες και εργαλείο).
- Ηχολαλεί (επαναλαμβάνει την ερώτηση ).
- Υιοθετεί την παταγαλία χωρίς να καταλαβαίνει το νόημα.
- Επιλεκτική προσοχή και ακρόαση.



# Τρόποι παρέμβασης του δασκάλου στην τάξη



# Τι πρέπει λοιπόν να κάνει ο εκπαιδευτικός;

- Να εστιάσει στο ψυχολογικό προφίλ του κάθε παιδιού
- Και να προσπαθεί να παρέμβει.
- Να θέσει στόχους με σκοπό ο μαθητής:
  - ✓ Να αναπτύξει πρωτοβουλίες
  - ✓ Να απαγκιστρωθεί από τη μητρική σχέση
  - ✓ Να αναπτύξει το αυτοσυναίσθημά του
  - ✓ Να βιώσει επιτυχίες

# Τι πρέπει λοιπόν να κάνει ο εκπαιδευτικός;

- Να καλλιεργήσει τις πολύ συγκεκριμένες ικανότητες που παρουσιάζει δυσκολίες ο κάθε μαθητής.

## ΔΗΛΑΔΗ:

- ✓ Παροχή ενισχυτικής διδασκαλίας ή αντισταθμιστικό πρόγραμμα για την ανάπτυξη του προφορικού λόγου.
- ✓ Ενίσχυση κατανόησης και εξάσκηση στη χρήση της μεταφοράς, παρομοίωσης κ.λ.π.
- ✓ Δυνατότητα παρουσίασης του μαθήματος με άλλα μέσα εκτός της προφορικής διαδασκαλίας.

# Τι πρέπει λοιπόν να κάνει ο εκπαιδευτικός;

---

- Έμφαση στην κατάκτηση της φωνολογικής επίγνωσης η οποία οδηγεί σε ευχερέστερη εκμάθηση της Ανάγνωσης και της Γραφής στις δύο πρώτες σχολικές τάξεις.

Φωνολογική  
Ενημερότητα



Η ικανότητα να  
αναγνωρίζουμε και να  
χειριζόμαστε τους ήχους

Αναγνώριση & παραγωγή  
λέξεων που μοιάζουν  
Κότα – μπότα  
πόδι – βόδι  
Λεμόνι - μπαλόνι

Αναγνώριση αρχικού-μεσαίου  
και τελικού ήχου  
μέσα σε λέξεις  
Καπέλο → κ-απέλο  
Μέρα → μέρ-α

Κατάτμηση λέξεων  
σε συλλαβές  
Μήλο → Μή-λο  
Καπέλο → Κα-πέ-λο

Ανάλυση λέξεων σε φωνήματα  
Μύτη → μ-ύ-τ-η  
Κάστανο → κ-ά-σ-τ-α-ν-ο

Συγκερασμός συλλαβών  
σε λέξεις

Μω-ρό → μωρό  
Πι-ρού-νι → πιρούνι

Συγκερασμός φωνημάτων  
σε λέξεις

τ-ό-π-ι → τόπι  
Κ-α-ρ-ό-τ-ο → καρότο

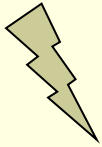
Αφαίρεση φωνήματος  
ζάχαρη → άχαρη  
Κανάτα → κανάτ

Αντικατάσταση φωνήματος

πόδι → βόδι  
μωρό → μωρά

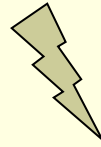
# Δυσκολίες

1. Στην αναγνώριση & το χειρισμό



Δυσκολίες σε ανάγνωση & γραφή

2. Σε Φ.Ε. & Λεξιλόγιο



Δυσκολίες σε αποκωδικοποίηση λέξεων

3. Στην ανάλυση & σύνθεση φωνημάτων



Δυσκολίες σε Αντίληψη δομής & περιεχομένου λέξης



# Ανακεφαλαιώνοντας.....

---

- Πρέπει να γνωρίζουμε ότι:
  - Η μαθησιακή ετοιμότητα εξαρτάται πάρα πολύ από το επίπεδο γλωσσικής εξέλιξης του παιδιού.
  - Το 15% των μαθητών έχει κάποια μορφή μαθησιακής δυσκολίας που συνήθως σχετίζεται με τη γλωσσική ανάπτυξη.

# Ανακεφαλαιώνοντας.....

---

- Πρέπει να γνωρίζουμε ότι:
  - Ο εκπαιδευτικός παίζει καταλυτικό ρόλο στην Ανίχνευση – Διάγνωση – Παρέμβαση – Αξιολόγηση.
  - Οι παρεμβάσεις δε θα επιφέρουν αυτόματη βελτίωση αν δεν συνεπικουρούνται από κοινά συνεργατικά προγράμματα όλων των ειδικοτήτων.

# Ανακεφαλαιώνοντας.....

---

- Είναι σημαντικό ο εκπαιδευτικός να είναι άγρυπνος με ορθό τρόπο  
ΩΣΤΕ ΝΑ ..... προλαβαίνει τους ευάλωτους μαθητές και ΝΑ υποστηρίζει σε βάθος χρόνου αυτούς που αντιμετωπίζουν προβλήματα λόγου.

- Τα στάδια της φυσιολογικής ανάπτυξης της γλώσσας του παιδιού
- Οι ήπιες γλωσσικές διαταραχές
- Τρόποι παρέμβασης του δασκάλου στην τάξη
  
- ***Κοκόρα – Τόλια Ελισάβετ,***
- *Λογοθεραπεύτρια, ΚΕ.Δ.Δ.Υ. Βοιωτίας*  
*E-MAIL : [kokoraelis@hotmail.com](mailto:kokoraelis@hotmail.com)*

■ Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας

